

دھرتی

ایس ڈی پی آئی
پائیدار ترقی لئی پالیسی ادارہ

دھرتی

جلد 2، شمارہ 5، مارچ۔ اپریل 2004ء

جلد 2، شمارہ 5، مارچ۔ اپریل 2004ء

کالا باغ ڈیم: کیا سندھ نوں فیدا ہووے گا؟

دیس وچ پانی دی تھوڑ وچ ہر سال وادھا ہون پاروں سندھ دے لوکی وڈے ڈیم اسارن دے خلاف نیں۔

13 مارچ نوں پانی دی وڈ دے سوال اُتے ایس ڈی پی آئی نے وکھو دکھایا جی اوز دے سانجھے سیمینار وچ بولدے ہوئے کجھ سیاسی پارٹیاں نے نویں ڈیم بناون دی لوڑ اُتے زور دتا تے حکومت نوں آکھیا کہ اوہ ایس معاملے وچ صوبیاں وچکارا ایکتا تے اک رنگی پیدا کرے نالے نکلے صوبیاں نوں اوہناں دے حق دی دیوے۔ پارلیمانی کمیٹی دے چیئرمین سینئر نثار اے میمن ہوراء آکھیا کہ اجیہ سیمیناراں وچ واپڑا سنے ساریاں متعلقہ دھراں دا ہونا ضروری اے تاں بے اوہناں دا آکھیا کیتا ریکارڈ اُتے رہوے۔ لوکاں کی ساریاں دھراں دی گل سنے بنائے کسے دی منصوبے دے خلاف بولن لگ پیندی اے۔ سانوں ایس معاملے نوں سیاسی نظر نال ویکھن دی تھانویں قومی لایہ مطابق ویکھنا چاہیدا۔ قومی اسمبلی دے ممبر ڈاکٹر شیر افگن نیازی ہوراء آکھیا کہ کالا باغ دے معاملے نوں سیاسی اشنو نہیں بنانا چاہیدا اے۔ اوہناں دعویٰ کیتا کہ ڈیم بنن نال سبھ توں ودھ لایہ سندھ نوں ہووے گا۔ اک ہور ممبر قومی اسمبلی رؤف میمنگل ہوراء ڈیہاں دی آساری نال عام لوکاں دے نقصاناں نوں پورا نہ کرن دے سرکاری وطرے دی نندیا کیتی۔ اوہناں آکھیا کہ وڈے ڈیماں دی آساری دے مسئلے اُتے نکلے صوبیاں نوں بھروسے وچ نہیں لیا جا رہا سگوس وڈے بھرا پنجاب دی مرضی اوہناں اُتے تھوئی جارتی اے۔ اوہناں آکھیا کہ میرانی ڈیم بنن نال بلوچستان اُتے تباہی آوے گی اوہناں منگ کیتی کہ ڈیم دی اچائی 10 فٹ گھٹ کیتی جاوے تے بے گھر ہون والیاں نوں زمین تے گھر دتے جاوے۔

ورلڈ واٹرفیڈ فار نیچر دے نمائندے آکھیا کہ پانی دے قدرتی ویاں نوں ڈکن تے ڈیم بناون اُتے سجرے پانی دے ویاں پاروں جنگلی حیاتی دی گھاٹ، آپ اگے جنگلاں دے اجاڑا تے دریاواں اندر حیاتی دابی مرکب جاند اے۔ نعیم اقبال ہوراء دیا کہ وڈے ڈیماں دا تجربہ لوکاں نوں ڈاڈا مہنگا پیا اے تے اج دی تریلا تے منگلا دے اجڑے لوکی حال لگے پھر دے نیں۔ علی عباس قزلباش ہوراء دا آکھنا سی کہ آر بی او بی پراجیکٹ تھوں گندا ہو یا پانی منجھر جھیل وچ لرلن اُتے سیم تے تھور پاروں 40 ہزار بندے اجڑ بچر گئے نیں، ایکشن ایڈ دے خادم حسین ہوراء دا آکھنا سی کہ ترقی دے عمل پٹھ وڈے ڈیماں دی آساری پاروں متاثر ہونے والے لوکاں دے تھان دی رکھیا نہیں کیتی جاندی۔ پروفیسر مشتاق میرانی ہوراء واپڑا دے ویٹن 2025 دی نندیا کردیاں آکھیا کہ دیس وچ بجلی تے پانی دی لوڑ پوری کرن لئی ایس منصوبے اُتے 50 ارب ڈالر خرچ ہون گے جیہدے بارے لوکاں کی نوں جانن دا حق اے جد کہ سندھ توں ابرار قاضی ہوراء آکھیا کہ دیس وچ پانی دی تھوڑ وچ ہر سال وادھا ہون پاروں سندھ دے لوکی وڈے ڈیم اسارن دے خلاف نیں۔

دھرتی دا مقصد، ترقیاتی برادری، نجی کھیت، سرکاری اداریاں تے سوجھ وند شہریاں تائیں اپنی کھوج دے سٹیاں تے پائیدار ترقی پاسیوں اپنی جدوجہد توں جانوں کروانا اے۔ ایس توں وکھ، ایہہ ماحول اُتے ترقی دی پکھوں اہم ملکی اُتے بین الاقوامی ٹور توں وہ جانوں کر اوے گا۔

دھرتی وچ چھپن والیاں لکھتاں دے وچار لکھاریاں دے اپنے نیں تے پائیدار ترقی لئی پالیسی ادارہ (ایس ڈی پی آئی) دا ایہناں وچاراں نال متفق ہونا ضروری نہیں۔

مدیر : احمد سلیم
پروڈکشن : ضیاء الرحمن
عقید احمد

پائیدار ترقی لئی پالیسی ادارہ (ایس ڈی پی آئی) دا ایہہ خبرنامہ ہر دو مہینیاں مگروں چھپدا اے۔

3- یو این بلوارڈ، ڈیپو بینک انکلیو 1، جی-5، پوسٹ بکس نمبر 2342، اسلام آباد، پاکستان
فون: 051-2278135/2270674-76، فیکس: 051-2278135
ای میل: urdu@sdpi.org، ویب سائٹ: http://www.sdpi.org/

ایس ڈی پی آئی
پائیدار ترقی لئی پالیسی ادارہ

قانون دی حاکمی

جے امریکی ایجنڈا دیس توں ات گردی، بنیاد پرستی، مذہبی جنون، طالبان
تے القاعدہ نوں مکاونا لے تاں فیر اوہناں دا ساتھ دیون وچ کوئی حرج نہیں۔

تے اسٹیلشمنٹ نے اپنی مرضی دے نتیجے لین دی گھالنا کیتی۔ ایہو نہیں سگوں ہرنویں دن عدلیہ
اُتے بھروسہ کدا جا رہیا اے۔ اوہناں قومی سلامتی کونسل دی نندیا کردیاں آکھیا کہ ایہہ ادارہ،
پارلیمنٹ نوں ماتحت تے فوج نوں سپریم بنا وندا اے۔ اسپین پارلیمنٹ نوں چل دیاں
رہن دینا چاہوندے آں پر ایہدے لئی ضروری اے کہ ایم کیو ایم تے سرکار دے دو جے
اتحادی وردی دی چھاں توں باہر آون۔

متحدہ قومی موومنٹ دے آگواروق ستارہ وراں آکھیا کہ جے امریکی ایجنڈا دیس توں
ات گردی، بنیاد پرستی، مذہبی جنون، طالبان تے القاعدہ نوں مکاونا لے تاں فیر اوہناں دا
ساتھ دیون وچ کوئی حرج نہیں۔ ڈاکٹر فاروق موجب 1973 دے آئین نوں پوتر
کتاب نہیں سمجھنا چاہیدا۔ آمران تے لوک راج دے چھپیٹاں دیس نوں تجربات دی
سولی اُتے چاہڑیا ہو یا اے پاکستان ہن ہور تجربے نہیں سہار سکدا۔ اوہناں آکھیا کہ
صوبیاں نوں کھلے اختیار دتے جان تے دیس چوں جاگرداری نوں مکاوں لئی لینڈ
ریفارمز کیتیاں جان۔ مدرسے تعلیم دی وزارت پٹھہ ہون اتے اوہناں دا اکو جیہا نصاب
ہووے۔ اوہناں آکھیا کہ جے امریکہ نوں ایہہ دس دتا جاوے کہ وڈیرے القاعدہ دے
مگر نیں تاں سانوں جاگرداری کولوں چھٹکارا مل سکدا اے۔

15 مارچ نوں ایس ڈی پی آئی دے ست وارے سیمینار وچ پیپلز پارٹی پارلیمنٹیرین تے
متحدہ قومی موومنٹ دے آگواراں خطاب کیتا۔ پی پی پی دے آگوشاہ محمود قریشی ہور اں آکھیا

جے امریکہ نوں ایہہ دس دتا
جاوے کہ وڈیرے القاعدہ دے مگر
نیں تاں سانوں جاگرداری
کولوں چھٹکارا مل سکدا اے۔

کہ ایکشن کمیشن ولوں عام چوناں دا عمل انصاف بھریاتے شفاف نہیں سی نالے سرکاری اہلکاراں

قومی سلامتی کونسل

اک پاسے محمد علی درانی تے امجد عباس ہور اں کونسل دی حمایت کیتی تاں دو جے پاسے میاں رضا
ربانی اتے شابلو وچ کونسل دے خلاف بولے۔

12 اپریل نوں قومی سلامتی کونسل دے وشے اُتے ہون والے ست وارے سیمینار وچ
پیپلز پارٹی پارلیمنٹیرین دے میاں رضار بانی نیشنل الائنس دے محمد علی درانی، پونم دے شنباملوچ
اتے مسلم لیگ (ق) دے سید امجد عباس ہور اں اپنے اپنے وچار ظاہر کیتے۔ سیمینار وچ جے

ڈاکٹر صبا گل خٹک: کھوج دے کماں دا ویروا

ہووے گا کیوں جے پاکستان وچ ایس وشے اُتے لوڑیندے کھوج مواد تیکر پہنچ نہیں ہوسکدی۔ ڈاکٹر خٹک دا کھوج پتر وانا وچ ہون والے واقعات تے اوہناں وچ اوتھوں دیاں عورتاں دے رول بارے مسئلایاں دی نشاندہی اُتے مبنی ہووے گا۔ ایہہ پراجیکٹ سوشل سائنسز دی ریسرچ کونسل (RCSS) دے مل ورتن نال مکمل کیتا جاوے گا۔

ڈاکٹر خٹک عورتاں دے حق اُتے فوجی آمریت؛ امن دی تحریک وچ عورتاں دے کردار؛ دکھنی ایشیا وچ انسانی سلامتی؛ افغان عورتاں؛ گھوڑے دے ڈھیر وچوں ان پانی لھن والے بال اُتے عورتاں اُتے ہون والے تشدد جیسے وشیاں اُتے کھوج کر رہیاں نیں۔ مارچ اپریل دے مہینیاں وچ اوہناں کئی تھاواں اُتے کھوج پرچے وی پڑھے نیں جیہناں وچ قائد اعظم یونیورسٹی دے ویمن سٹڈیز شعبے وچ ”عورتاں تے سیاست“ کیمپس سیکرٹریٹ وچ ’پاکستان اندر صنفی پالیسی بناون داکم‘، وانا کانفرنس (21 اپریل 2004) وچ وانا بارے گل بات شامل سن۔ اوہناں جیوٹی وی چینل دے دو پروگراماں وچ حصہ لیا تے ”عورتاں تے فسادات“ اُتے ”صوبہ سرحد وچ عورتاں دے حق“ بارے گل بات کیتی۔

1 بالان دی تجارت

’بالان دی تجارت‘ دے وشے اُتے اک ریسرچ پراجیکٹ اُتے کم ہو رہیا اے۔ جیہناں محنت دے جگت ادارے (ILO) دی مالی مل ورتن حاصل اے۔ ایس سلسلے وچ کچھ میٹنگز ہوئیاں نیں۔ مڈھلا ویروا کیتا جا رہیا اے تے ڈاکٹر صبا گل خٹک ایہہ مٹی دے اخیر تائیں مکمل کرن دی آس رکھدیاں نیں۔

2 صنفی (نا) انصافی

ڈاکٹر صبا گل خٹک ایس کھوج پراجیکٹ نوں مکمل کرن دے نیڑے نیں۔ رپورٹ دی لکھت وچ اوہناں نوں ڈاکٹر نوشین احمد دی مل ورتن حاصل اے۔

3 دکھنی ایشیا وچ عورتاں دی نابری

ڈاکٹر صبا گل خٹک دکھنی ایشیا وچ عورتاں دی نابری دے مضمرات بارے اک کھوج پتر لکھ رہیاں نیں۔ اوہناں موجب ایہہ کھوج پتر مڈھلے طور اُتے نظریاتی تے conceptual

مڈھلی اپرائمری پڑھائی وچ این جی اوز دا کرپور

پڑھائی دے کھیتز وچ سرکاری تھاں لے سکے۔ ایس توں وکھ پٹھاں بیان کیتے نکلتیاں اُتے دی گل بات ہوئی۔

پڑھائی دے کھیتز وچ این جی اوز دے کردار دی شروعات تے ترقی

اوہ معاملے چہنہاں پاروں این جی اوز اُتے پڑھائی دا آپسی سہمد ہويا۔

تعلیم وچ این جی اوز دا جو کاتے کلوکا کردار

اوہ طریقے چہنہاں راہیں این جی اوز اپرائمری تعلیم دیاں سماجی لوڑاں پوریاں کر رہیاں نیں

پبلک / سول سوسائٹی وچ سانجھ کیوں ضروری اے؟

اجیہی سانجھ بناون وچ کیہ اوکڑاں نیں

پڑھائی دے کھیتز وچ وکھو وکھ این جی اوز اُتے ماڈلز توں حاصل ہون والے لاجہ

وند سبق

ساجد کاظمی، ایڈووکیٹ کوآرڈینیٹر، ایس ڈی پی آئی

لاہور یونیورسٹی آف مینجمنٹ سائنسز (LUMS) وچ این جی اوپلس (PULSE) دے سماجی انٹرپرائز ڈیولپمنٹ دے پروگرام ولوں بھائی والاں اُتے ہلے خبر سناں دی اک ورکشاپ ہوئی جیہدا وشے سی ”پاکستان وچ مڈھلی اپرائمری پڑھائی وچ این جی اوز دا کردار“۔ این جی اوپلس، پائیدار ترقی دے پالیسی انسٹیٹیوٹ (ایس ڈی پی آئی) دا اک لازمی انگ اے جیہدا مقصد این جی اوز دی مدد کرن دی LUMS دی استعداد وچ وادھا کرنا اے۔ PLUSE دی ایہہ وی ذمے داری اے کہ اک چوٹیاں وشے اُتے ہر دھڑے سروے اُتے جانکاری دے دو جے وسیلیاں اُتے مبنی اک کتاب جاری کرے۔ ایس سال داوشے تعلیم اے۔

ایس مشاورتی ورکشاپ دا مقصد پاکستان اندر مڈھلی اپرائمری پڑھائی وچ این جی اوز دی شمولیت دی نوعیت بارے جانکاری وچ وادھا، مڈھلی اپرائمری تعلیم نوں درپیش چیلنجاں دی نشاندہی اُتے پرائیویٹ تے پبلک سیکٹر دے مقابلے وچ این جی اوز دے کردار دی نشاندہی کرنا سی۔ ورکشاپ وچ ایس سوال اُتے بحث کیتی گئی کہ کیہ این جی اوز وچ ایناں ست ہے کہ اوہ

منصوبیاں دی نگرانی تے ویروا

ایس ڈی پی آئی نے منصوبیاں دی نگرانی تے ویروے دے وشے آتے 16 توں 18 مارچ تیکرتن دناں دی اک تربیتی ورکشاپ کیتی۔ ایہدی ڈھیر صلا ہونا ہون کر کے ایہوں 19 توں 21 مارچ تائیں مڑ کے کیتا گیا۔ پاکستان توں وکھ، آزاد جموں کشمیر اتے افغانستان توں 49 مرداں زنانیاں ایس ورکشاپ وچ حصہ لیا۔ ورکشاپ دے مڈھلے مقصد کجھ انجن:

منصوبیاں دی تیاری، نگرانی تے ویروے بارے لوکاں اندر سوچ وچ وادھا کرنا۔

منطقی فریم ورک ویروے (LFA) آتے ورک بریک ڈاؤن ڈھانچے دی تربیت دینی۔

منصوبیاں دی نگرانی دے وسیلیاں

منصوبیاں دی نگرانی لئی ایم ایس پراجیکٹ سافٹ ویئر دی ورتوں۔
رپورٹاں راہیں منصوبیاں دا ویروا۔

ابلاغ تے پیش کاری دیاں صلاحیتاں

اظہار تے ابلاغ دے طریقیاں دے کارج تے اہم جزاں نوں سمجھنا۔
سنن ویکھن والے آلیاں (آڈیو ریڈول ایڈز) اتے ملٹی میڈیا سافٹ ویئر دی بھروس ورتوں۔
رپورٹاں دی پرکھ پڑچول لئی معیاری گائیڈ لائنیں لکھن دی مشق۔
کھوج بھری سوچ تے پکیائی نوں ودھاوا دینا۔
گل بات کرن لئی خاکہ بناونا۔
گل بات نوں بھروس ڈھنگ نال کیویں پیش کیتا جاوے۔
تھاڈی گل بات توں انکاری تے اوکھے سنن والیاں نال، اپنی برداشت قائم رکھدے ہوئے کیویں بنایا جاوے۔

ابلاغ تے پیش کاری دیاں صلاحیتاں بارے تن دناں دی اک تربیتی ورکشاپ 29 توں 31 مارچ تائیں ایس ڈی پی آئی دے سیمینار روم وچ ہوئی۔ ایس ورکشاپ دا مقصد، ایہدے وچ حصہ لین والیاں نوں رابطے آتے اظہار دے بہراں توں واقف کروانا سی جیہناں کارن اک پراجیکٹ مینجرا اپنی ٹیم نوں سدھی راہے پاسکدا اے۔
ورکشاپ وچ سکھلائی لئی اوہناں مرداں اتے زنانیاں نوں چنیا گیا جیہناں نوں سرکاری تے بنافع دے کم کرن والے اداریاں بارے، وکھ وکھ سنن والیاں اگے گل کرنی ہندی اے۔
شریک ہونے والے باراں بندیاں وچوں چھیں بیہیاں دا تعلق عطیے دین والیاں جگت ایجنسیاں، پڑھائی دے اداریاں، بنافع کمائے کم کرن والیاں تے تیل دی صنعت نال سی۔
ایس ورکشاپ دے مقصد ایہہ سن: